

Storbyfilm

Forord

Siden sin fødsel i slutningen af det 19. århundrede har filmen været tæt knyttet til storbyen. Ikke alene var det i storbyerne, det nye medie skulle finde sit publikum, hovedparten af de tidligste film udspiller sig også i urbane omgivelser. Og som ingen anden kunstart var filmen i kraft af montagen i stand til at formidle den særlige storby-erfaring med alle dens muligheder og begrænsninger.

I dag bor over halvdelen af klodens befolkning – eller omkring 3,4 milliarder mennesker – i byer. Og skønt informationsteknologien hævdes i et vist omfang at gøre befolkningskoncentrationen i storbyerne overflødig, fortsætter mange byer med at vokse ufortrødent, nogle endda med nærmest eksplosiv hast. Og lige så ufortrødent fortsætter filmkunsten med at udforske storbyfænomenet.

Temaet for dette nummer af *Kosmorama* er netop storbyfilm, nye såvel som gamle, i fiktionens gevandter såvel som i dokumentarisk form, og med en geografisk spredning fra 'klassiske' storbyer som New York og Berlin over moderne mega-cities som Shanghai i øst og Bogotá i vest til relativt nye og væsentligt mindre storbyer som Reykjavik i nord og Ouagadougou i syd.

Lasse Kyed Rasmussen lægger ud med en artikel om alle storbyfilms mødre, 1920'ernes dokumentariske storbysymfonier, som tog pulsen på livet i samtidens Berlin, Paris, New York og en række sovjetiske storbyer.

Efter denne indledning starter vi i København, som med Max Kestners nye film, *Drømme i København*, nu også har fået om ikke en symfoni så et magisk portræt, der skal få os til at se på byen med nye øjne. Ikke Amalienborg og Den Lille Havfrues København, men Grundtvigskirken, Gør-Det-Selv-Værkstedet på Glentevej, lagkagehuset på Christianshavn, menneskelige historier bag facaderne ... Vi har fået lov at bringe Max Kestners oprindelige synopsis til filmen.

Ingen storbyer uden forstæder. Det gælder også København, og selv om forstæderne har levet en relativt skjult tilværelse i dansk kunst og kultur – hovedsagelig som skræmmebilleder – så findes der faktisk en række danske film, der beskæftiger sig med livet som det leves, på godt og ondt, i den del af København, der ligger uden for voldene. Palle Schantz Lauridsen ser nærmere på forstadsfænomenet i danske – og visse udenlandske – film og opridser samtidig de københavnske forstadsbiografers historie. Og på baggrund af en række danske spillefilm om livet i betonforstæderne følger Tina Brændgaard Nissen udviklingen i vores syn på betonbyggeri – fra det tidlige velfærdssamfunds funktionalistiske bevejstringsrus til vore dages socialt betændte ghettoer.

Endelig står 'det homoseksuelle København' i centrum for Niels Henrik Hartvigsons analyse af en række københavnerfilm, hvori der optræder homoseksuelle, fra *Bundfald* og *Kispus* i 1956 til i dag.

Fra København går turen til Weimar-republikkens Berlin, som eftertiden har haft en tendens til at gøre synonymt med et syndefuldt paradys, hvor alle tænkelige – og utænkelige – lyster kunne leves ud i fri dressur. Anne Jespersen argumenterer imidlertid for, at

det billede, film som bl.a. Bob Fosses *Cabaret* giver af Weimar-Berlin, ligger ganske langt fra det Berlin, der skildres i samtidens tyske film, hvor social nød, kriminalitet og politisk radikaliserings har en langt mere fremtrædende plads end "divine decadence".

Da Hitler kom til magten i 1933, flygtede mange af tidens tyske intellektuelle til Los Angeles, hvor de på forskellig vis var med til at præge den amerikanske film noir. Bo Tao Michaëlis tager læseren på en guidet tur i LA's suburban labyrinter og den særlige sydcaliforniske blanding af sunshine & noir, som især Raymond Chandler var eksponent for.

Og Jan Oxholm introducerer til Woody Allens New York – et trygt og nostalgisk fristed for urbane neurotikere. Dvs. nærmest det stik modsatte af Martin Scorseses urbane jungle, og også lysår fra film som *Death Wish*-serien, hvor Charles Bronson spiller en newyorker, der griber til selvtægt mod den kriminalitet, som ordensmagten står magtesløs overfor. Jacob Lillemse og Karsten Wind Meyhoff argumenterer for, at *Death Wish*-serien ikke bare skal ses som en gennemsnitlig voldsfilm, men i høj grad som en refleksion over den almindelige amerikaners oplevelse af et fundamentalt tab i forbindelse med storbyens systematisering af menneskers liv.

Interessant nok koncentrerer de fleste storbyfilm sig om storbyens *billeder*, mens de virkelige storbyers overvældende støj filtreres fra i filmenes som regel rolige og ustressende lydspor. Andreas Halskov giver eksempler på en række amerikanske filmskabere – ikke mindst John Cassavetes, Robert Altman og Jim Jarmusch – som bl.a. skiller sig ud ved deres bevidst kaotiske urbane soundscapes.

Fra de klassiske europæiske og amerikanske storbyer bevæger *Kosmorama* sig videre ud i verden. Lars Movin lægger for med en artikel om det nye danske dokumentarprojekt *Cities on Speed* – fire film om fire af vor tids eksplosivt voksende megacities – Bogotá, Mumbai, Shanghai og Kairo. Vi bliver i Kairo med den svenske billedkunstner og filmskaber Karin Westerlund, der har boet og arbejdet i den egyptiske hovedstad siden 1990. I "At filme og bo i Kairo" giver hun et fascinerende indblik i baggrunden for sine film.

Længere sydpå på det afrikanske kontinent ligger Burkina Faso, hvis hovedstad, Ouagadougou, har stået i fokus i adskillige film. En af dem er blevet sammenlignet med Robert Altmans *Short Cuts* – Eva Jørholt vurderer holdbarheden af denne sammenligning.

Og højt mod nord har også Reykjavik i løbet af det 20. århundrede udviklet sig til en storby – som danner ramme om stadig flere islandske film. Birgir Thor Møller ser nærmere på fænomenet storbyfilm i en islandsk kontekst.

Lars-Martin Sørensen lukker og slukker med en artikel om Yasujiro Ozus Tokyo. Før, under og efter Anden Verdenskrig og den efterfølgende amerikanske besættelse af Japan.

Næste nummer af *Kosmorama* kommer til sommer og handler om filmen i det ny medielandskab.